

ŽENICH Z HLADU

Veselohra v jednom jednání

O S O B Y

Paní ANNA BOBROVSKÁ, vdova
ANNA, její dcera
ČERMÁK, bratr Bobrovské,
    hospodářský rada na odpočínutí
JAN SVOBODA, doktor medicíny
MARTIN, sluha Bobrovských
NOTÁŘ
PRVNÍ } SKLEPNÍK
DRUHÝ }

Několik pocestných. Svatební hosté.

Děj v jistém menším českém městě.

Předsíň v hostinci. — Vpravo dvéře a okno. Vlevo dvéře s nadpisem Fídelna. U prostřední stěny dva stoly s láhvemi, ubrusy atd.

VÝSTUP PRVNÍ

PRVNÍ SKLEPNÍK *stojí u okna a čte. DRUHÝ SKLEPNÍK vyjde z jídelny.*

DRUHÝ SKLEPNÍK: Prosím tě, nech nyní čtení, hosté už přijdou! Už mne zase neslyší! Co jen na svém čtení má, mne to nikdy netěšilo! (*Zaklepá mu na rameno.*) Poslouchej přece!

PRVNÍ SKLEPNÍK (*vytrhne se ze čtení a mluví pro sebe*): „Čím více krademe, tím spíše pomáháme dějinám lidstva dále!“ — To jsou zlatá slova!

DRUHÝ SKLEPNÍK: Ty vezmeš ještě špatný konec! Vidíš, že tě čtení těch zbytečných kněh na samé zlé myšlenky přivádí! (*Zatřese jím.*) Což neslyšíš, že už hosté přijedou?

PRVNÍ SKLEPNÍK: I kdyby tam zůstali a mne nevytrhovali! Hochu, to je kniha! Věř mně, že se člověk stane filosofem, jak se tomu říká! (*Zavře knihu a schová ji na stůl pod ubrusy.*) Slil jsi už všechny zbytky od včerejší večere do láhví?

DRUHÝ SKLEPNÍK: Ano!

PRVNÍ SKLEPNÍK: Slívky dostane některý z hostů, na kterém je vidět, že často vína nepije; však já ti někoho naznačím! Takový se bojí, aby ho ostatní neměli za neznalce, pije třeba patoky a mlaská jazykem, až člověku někdy srdce bolí.

DRUHÝ SKLEPNÍK: Bratře, já se toho okrádání lidí bojím.

PRVNÍ SKLEPNÍK: Panenský sklepníku! Neviňátko! Ó dítě nenarozené!

DRUHÝ SKLEPNÍK (*s povzdechem*): Ba, já jsem jako květ polní a lilium v oudolích.

PRVNÍ SKLEPNÍK (*pateticky*): Člověčenstvo nás odsoudilo k tomu, abychom sloužili. Jsme tak dobře narozeni jako jiní, máme víc panských myšlének nežli jiní, jsme schopnější než mnohý jiný, tedy pomstu — pomstu! (*Obyčejným hlasem.*) Napíšeš si tedy, Josítku, dolů na svou tobolku, totiž asi tam, kam se zlaté píšou, jedničku, přikryješ ji palcem a pak ji šikovně připočteš!

DRUHÝ SKLEPNÍK: Mně je při tom jako spisovateli, jehožto divadelní kus se dává! Víš, jak o tom ondyno ten cizí pán vypravoval?

PRVNÍ SKLEPNÍK: Oba si vyděláváte psaním! Ostatně jsi ty lepší nežli takový mazal! Ty okrádáš jen o peníze, on o peníze a o čas! (*Zvenku zazní volání a zvonění.*) My přeslechli rozmluvou, že přijel dostavník! (*Ěde k oknu.*) To je rámusu pro několik hloupých hostů! Přijelo pět lidí! Ach, naše pšenice ještě nekvete!

VÝSTUP DRUHÝ

Několik hostů jde s vaky a kabáty v rukou síni do jídelny. Sklepníci jim otvírají dvěře a klaní se. Později SVOBODA, ještě později MARTIN. PŘEDEŠLÍ.

PRVNÍ SKLEPNÍK: Josítku, slyš! Naše slívky dáš tomu nejmenšímu. Ať si chudák pochutná.

DRUHÝ SKLEPNÍK (*odejde do jídelny*).

SVOBODA (*vystoupí rychle z pravých dveří. Elegantní černý šat jeho je přikryt svrchním kabátem ze světlé látky*): Rychle, sklepníku! Zachraňte sobě život — mám strašlivý hlad! Půl druhého dne jsem skoro ani do úst nedostal, a nedáte-li mně brzo něco, ukousnu vám — máte dobré bifteky?

SKLEPNÍK: Co vůbec možno z hověziny udělat, dovedeme u nás dobře.

SVOBODA: Toť byste se měli tedy stát vychovateli! Ale beze žertu, jsem doktor, snad bych pomohl; netrpí vaše městečko na kámen?

SKLEPNÍK: Jak to?

SVOBODA: Vždyť by mně bylo vaše dláždění skoro duši vytráslo! Jste zde obrové, dláždíte skalami! Teď ale jíst, jíst! Aha, zde je jídelna! Jak je to dobré, že jsou v hostincích všude nadpisy! (*Odkvapí do jídelny.*)

SKLEPNÍK: Takových hostů každý den třicet, a za rok mám svůj hostinec! Mohl bych mu každou porci směle za dvě počítat, při svém hladu neví, co sní. — Ne, neudělám toho! Vždyť on mně netykal, jako to dělají ostatní! Bude to as nějaký doktůrek, jehož otec ještě snad boty nebo něco podobného léčil! U nás chce být všechno pánem a daří se to ku podivu! (*Chce vpravo odejít, potká však ve dveřích Martina.*)

MARTIN (*vejde*): Prosím vás, příteli, nepřišel sem s dnešním dostavníkem nějaký pan Svoboda?

SKLEPNÍK: Nevím.

MARTIN: Nemohl byste se toho dovědět?

SKLEPNÍK: Mohl.

MARTIN: Prosím vás, poptejte se!

SKLEPNÍK (*otevře dveře u jídelny*): Prosím, pánové, nejmenujete se některý Svoboda?

SVOBODA (*z vnitřku*): Až po mase!

SKLEPNÍK: Někdo vás tu hledá!

SVOBODA (*jako prve*): Až po mase!

MARTIN: Mám velmi naspěch, pane sklepníku!

SKLEPNÍK: Prosím, račte na chvíli vyjít, má prý naspěch!

SVOBODA (*vyjde s ubrusem v ruce*): Snad neumře, než se najím? Ukažte puls, příteli!

MARTIN: Prosím, pane, jmenujete se Svoboda?

SVOBODA: Jmenuju.

MARTIN: Jan Svoboda?

SVOBODA: Jan Svoboda.

MARTIN: Doktor Jan Svoboda?

SVOBODA: Já to nevydržím! Po jídle vám ukážu svůj diplom. (*Chce do jídelny.*)

MARTIN: Prosím, odpusťte, já se často mýlívám a jsem pak hubován. Jste tedy jistě doktor Jan Svoboda?

SVOBODA (*s resignací*): Ano, já jsem doktor Jan Svoboda!

MARTIN: Mám zde pro vás lístek. (*Podává mu list.*)

SVOBODA: Od koho?

MARTIN: Hehe, vždyť vy víte.

SVOBODA: Máte pravdu, lékař je vševědoucí. (*Čte nadpis.*)

Ano, list náleží mně. (*Rozevře jej.*) „Vážený pane! Prosím, račte okamžitě použít naší příležitosti. Čekáme všichni s dychtivostí na vás, poněvadž je vše už k slavnosti připraveno. Českému básníku se poroučí Anna Bobrovská.“

(*Pro sebe.*) Anna Bobrovská? — Není sice pochybnosti, že list náleží mně, — kdo je ale ta Anna Bobrovská?

(*Hlasitě.*) Kdopak je vaše panstvo?

MARTIN: Ale božítku, vždyť vy víte!

SVOBODA: Že vím? Proč bych se tedy ptal?

MARTIN: Hm, já nejsem tak hloupý; děláte si ze mne dobrý den!

SVOBODA: Člověče, vy mne zbavíte trpělivosti!

MARTIN (*plaktivě*): A já ji už dávno ztratil. Nejspíše vám už vypravovali o hloupém Martinovi; mně se tak posmívají, ačkoli toho věru nezasluhuju. Můj otec byl prý drobátko — ale já...!

SVOBODA (*pro sebe*): Zajisté je zde náhodou několik mých známých! Viděli mne, že jsem přijel, a chtějí si udělati dobrý den. (*Nahlas.*) Počkejte tedy na mne, já jsem hned hotov s jídlem. (*Chce odejít.*)

MARTIN: Ale, pane, vždyť víte, že na vás čeká hostina!

SVOBODA: Hostina? Kde?

MARTIN: Jakpak může být svatba bez hostiny?

SVOBODA: Svatba? Kdo se žení?

MARTIN (*pro sebe*): Ah, už vím! On se stydí, že je ženichem! To je podivný člověk!

SVOBODA: Proč neodpovídáte? Jak se jmenuje ženich? Jak nevěsta? Je to snad ta Anna Bobrovská?

MARTIN: Inu ovšem! (*Pro sebe.*) Ten se umí přetvařovat! Zdaližpak bych se tak styděl, kdybych se měl ženit! Kdy to ale u mne bude? Posavad ještě nechce žádná za mnou chodit.

SVOBODA (*pro sebe*): Přijímám ten žert, bude na každý způsob

alespoň slavná hostina! (*Hlasitě.*) Sklepníku, přineste mně můj klobouk z jídelny! (*K Martinovi.*) Hned jsem za vámi dole! (*Martin odejde. Sklepník vejde do jídelny a přinese klobouk.*) Zde máte ubrus a zde spropitné. (*Dává mu oboje.*) Nepojedl jsem ničeho. Servus! (*Odejde.*)
SKLEPNÍK: Šlechtný to pán, pravý lidumil. Škoda, že odchází! (*Odejde.*)

PROMĚNA

Elegantní salón, dvéře vpravo a vlevo, taktéž uprostřed. Na levé straně prostředních dveří menší otevřený vchod do malého pokoje, ve kterémž je viděti stolek s toaletním zrcadlem. V popředí salónu stojí na pravé straně krytý stůl a na něm psací náčiní.

VÝSTUP TŘETÍ

Z levých dveří vystoupí PANÍ BOBROVSKÁ, ANNA, za nimi ČERMÁK.

ČERMÁK: Prosím vás, jen trochu rychleji! Potřebujete několik hodin k tomu, abyste se do všech pentlí dostaly, a pak ještě čtvrt hodinku, abyste skrze dvoje dvéře prošly! Matka chce zrovna tak vypadat jako dcera, a dcera chce mít alespoň o něco širší šaty než matka. Prosím tě, děvče, což tě to těší, když vypadáš jako obrácený tulipán?

BOBROVSKÁ: Ty jsi přece k nevystání, bratře!

ČERMÁK: Ovšem že jsem, a nemohu jiným být, když mne necháte hodinu všechny hosti přijímat. To může jen ženská vydržet! Pořád mluvit o nesmírné poctě, ptát se po zdraví lidí, kterým bych ani na pohřeb nešel; slyšet, že nejmladší dítě k zoubkům stůně, že muž má rýmu, a proříct se, že mne to těší, — eh, to by mne do hrobu přivedlo! A zatím se má jemnostpaní sestra půl dne oblíká! Ještě tady můj Anoušek, chce se ženichu zalíbit, a musí se tedy vystrojit — vid'?

ANNA: Nechci. Prosím vás, strýčku, nenutte mne přece ku sňatku, proti kterému má celá jsoucnost brojí!

ČERMÁK (*posměvavě*): Jsoucnost! Brojí! Ty jsi se naučila v Praze pěkné hatlanině! Kdybys tam byla ještě rok, budeme myslit, že umíš všechny řeči, poněvadž nebudem ani slova rozumět. — Bojíš se svatby? Holka, což jsi ještě nezmoudřela? Chceš přijít o své celé jmění?

ANNA: Vždyť ale svého ženicha ani neznám!

ČERMÁK: Jiného ale také ne, kterého bys chtěla!

ANNA (*pro sebe*): Ó ano!

ČERMÁK: Je ti to tedy jedno. Zvyknete si, věř mně, mám o tom zkušenost! Je prý hezký, duchaplný, je doktorem práv —

BOBROVSKÁ: Ach ano, doktorem, dcero; já psala tvému bratru, že chceme jen nějakého doktora. A ten náš doktor je prý také básníkem! Upomíná mne to na jistého —

ČERMÁK: Ten tě ale nechtěl! Honem k hostům, sic nás ženich překvapí. Jděte přece, jděte! (*Odejdou v pravou stranu.*)

VÝSTUP ČTVRTÝ

SVOBODA a MARTIN *vstoupí prostředními dveřmi.*

SVOBODA: Řekni mně, proč jsi mne vedl zadní částí do domu a proč kuchyní?

MARTIN: Bylo mně tak poručeno. Dost nerad jsem to udělal, poněvadž mně nebožka matka vždycky říkala: „Nehleď si cest vedlejších, alebrž přímých.“

SVOBODA: Pro mne je ovšem dnes cesta kuchyní cestou přímou! Podle toho, co jsem viděl, bude to slavná hostina! — Jak je to přece divno, vid', Martine, že pečeně tak voní!

MARTIN: Ano, pánbůh vše moudře stvořil, jak říkala —

SVOBODA: Nemohl bys mně zatím přinést něco k jídlu? Dám ti spropitné! Já už mám takový hlad, že bych mohl v postrach ženichův a nevěstin a k úžasu svatebních hostů do mdloby padnout!

MARTIN: Hehe, rozumím! V postrach ženichův! (*Pro sebe.*)

On se ještě stydí! (*Hlasitě.*) Však nejsem tak hloupý. V postrach ženichův, hehe!

SVOBODA: Člověče, ty blázníš!

MARTIN: Jak — že, že blázním? Dovolte, pane, já jsem neučený, necvičený člověk, ale právě proto žádný blázen, a nezasluhuju, abyste mne hned jen tak jmenoval „člověče“!

SVOBODA: Dobře máš, braň se, a já беру své slovo nazpět, ač ti nerozumím. Dokaž mně ale svůj rozum a přines, oč jsem tě požádal.

MARTIN: Vždyť ale už schází jen čtvrt hodinky do třetí, a na třetí hodinu je ustanovena hostina!

SVOBODA: Já ale do té doby umru hladem! Řekl jsem ti už, že dostaneš spropitné!

MARTIN: Už běžím. Půjdu jenom říct panu radovi, že jste zde. V tomto malém pokojíčku můžete prý svůj šat opravit. (*Odejde vpravo.*)

SVOBODA (*sám*): Panu radovi? Já jsem jako u vidění! U koho to asi jsem? Žert není tak špatný, a jsem věru žádostiv na rozluštění! — Jen kdybych neměl takového hladu! Věru, nyní chápu, jak mohl kdosi říci o lidstvu, že z toho povstávají jenom jeho kruté boje, poněvadž člověčenstvo sestává ze dvou velkých stran, totiž ze sytých a z hladových. Dnes jsem věru vůdcem té hladové strany, a nebude-li ze mne Hannibal, tedy jistě kanibal. — Ostatně čtvrt hodinky snad, zvláště pomůže-li zatím Martin, ještě vydržím; ale pak nastane strašlivý boj mezi mnou a v pečeně zakuklenou přírodou! (*Chce vejít do pokojíčku, zůstane ale u dveří stát.*) Jenom bych rád věděl, zdaž patří pozvání ku svatbě Svobodovi, nebo doktorovi, nebo básníkovi! Nejspíš poslednímu, chtějí mého génia uctít teletinou. (*Vejde, svlékne svrchní kabát a upravuje si před zrcadlem vlasy.*)

VÝSTUP PÁTÝ

ČERMÁK *vejde pravou stranou.* SVOBODA.

ČERMÁK (*jde až ku dveřím pokojíčku a nahlíží tam*): Už ho tu máme! Ferdinand nelhal, zdá se to být hezký člověk, má pěknou postavu!

SVOBODA (*obrátil se od zrcadla*): Prosím, čeká na mne někdo?

ČERMÁK: Ano, čeká a počká. Neračte se vytrhovat, dokud nejste hotov. Vítám vás zatím v distanci k nám!

SVOBODA (*vyjde*): Služebník, pane! — Já nepotřebuju k podobným tretkám mnoho času!

ČERMÁK: Nu, kvůli nevěstě můžete se přece u těch tretek o chvíli déle pozdržeti.

SVOBODA: Kvůli nevěstě? Ta bude dnes asi mít pro někoho jiného oči než pro mne!

ČERMÁK: Dovolte, co si myslíte o mých příbuzných? Kdybych vás neznal dle zpráv našeho Ferdinanda co šprýmovného člověka, mohl bych se hněvat. Tak vás ale vítám do naší rodiny! O vás vím, kdo jste; já se vám ale představuju co onen strýček, jenž byv dříve radou hospodářským, nyní jen své příbuzné radou svou plete a o kteréhož divných nápadech vám Ferdinand jistě mnoho zlého napovídal.

SVOBODA: To ne, pane; bylo by to myslím nemožné. Je mně ale skutečným potěšením, že jsem vás seznal.

ČERMÁK: A seznáme se ještě blíže! Myslím, že se zde beztoho usadíte?

SVOBODA: Ovšem, vždyť jsem kvůli tomu přijel sem.

ČERMÁK: Kvůli tomu? Jste v dobrém rozmaru. Tedy na věčné přátelství! (*Podají si ruce.*)

SVOBODA: Ano, na věčné přátelství! (*Pro sebe.*) Ferdinand? Mezi mými známými se nejmenuje tuším nikdo tak. Bude to pseudonym kvůli žertu. (*Hlasitě.*) Prosím, uvidím toho pana Ferdinanda zde?

ČERMÁK: Vždyť víte, že nemůže přijít, ač by toho byl sobě nanejvýš vážil! Ostatně, upřímně řečeno, pane, vy mluvíte tak podivně, tak cize! Což jste se rozhněvali s Ferdinandem, že jste řekl „toho pana Ferdinanda“?

SVOBODA: Haha, to ne, to není při našem přátelství ani možné! (*Pro sebe.*) Chtějí mne mocí donutit, abych se při jejich žertu zúčastnil. Budiž!

ČERMÁK: Nezbyvá nám mnoho času! Ostatně už víte od našeho Ferdinanda všechny poměry naší rodiny, a nemusím vám tedy rozkládat.

SVOBODA: Ano, ano, vím; proto by však přece neškodilo, kdybyste mně to v krátkosti opakoval. (*Pro sebe.*) Nyní se musí prozradit!

ČERMÁK: Co vám mám opakovat? Nevím víc než vy.

SVOBODA (*pro sebe*): Toho není mnoho.

ČERMÁK: O čem jste povídal?

SVOBODA: O ničem, o praničem! Račte přece jen vypravovat!

ČERMÁK: Nuže, bude to tedy krátké! Nebožka švagrová zůstala při své smrti, jak víte, veliké jmění.

SVOBODA: To jsem nevěděl, a přeju vám štěstí.

ČERMÁK: Hehe, snad chcete, abych vám také přál štěstí?

SVOBODA: Mně?

ČERMÁK: Nebo snad myslíte, že je lépe, abyste se zdál býti nezištným a abychom myslili, že si z pouhého přátelství k Ferdinandovi jeho sestru vezmete?

SVOBODA: Já že si vezmu Ferdinandovu sestru?

ČERMÁK: Aha, teď už vaše podivné řeči chápu! Chcete dělat nevědomého, prohlídnout si dříve nevěstu, zahrát si na zamilovaného a tak dále!

SVOBODA: Ah tak!

ČERMÁK: K tomu už není čas, doktůrku! Hosté svatební čekají, notář také, a já pospíším, abych sem poslal na chvíli sestru. Hosté nesmějí vědět, že jste dnes zde po prvé a že jste se s nevěstou ještě nepoznali. (*Chce odejít.*)

SVOBODA: Prosím, nechtěl byste mně o té mrtvé tetičce dopovědět? Nepřišel jste prve ku konci!

ČERMÁK (*mrzutě*): Vy chcete vši mocí dělat nevědomého! Vždyť vám přece Ferdinand řekl, že má švagrová odkázala Anně šedesát tisíc pod tou výminkou, že je dostane, bude-li při otevření kšaftu už vdaná aneb alespoň na základě právní listiny zasnoubena. Dověděli jsme se toho pod rukou.

Děvče známostí nemělo, kšaft se zítra otevře, a potřebovali jsme ženicha. V té nesnázi nám Ferdinand ponavrhnul vás, svého nejlepšího přítele; my byli úplně spokojeni, a já myslím, že můžete být se šedesáti tisíci a s pořádnou, vzdělanou ženou, k tomu ještě s takovou, jaká je Anna Bobrovská, také úplně spokojen! Nyní ale dovolíte, abych šel pro sestru. (*Odchází a mluví pro sebe.*) Ten člověk se mně nelíbí! Buď není takový, jak nám jej Ferdinand líčil, nebo se zcela zbytečně přetvařuje. Nu, uvidíme! (*Odejde.*)

SVOBODA (*sám*): To jsem teď v pěkné situaci. V blázinci nejsem, to vidím, kam se obrátím. Tedy mezi rozumnými lidmi, jak se sami nazývají. K tomu už také přestává všecken žert. Vidím na tom radovi v pensí, že mu to jde všechno od srdce. Kéž by ještě ten šlechetný člověk spravoval své hnojné hromady! Nejraději bych ale věděl, jak se to asi stalo, že si právě mne za ženicha vyvolili, kdo mne navrhnul? Jisto je, že to byl nějaký můj dobrý známý, jenž věděl, že sem dnes přijít musím; o jmenu Ferdinand nebudu ani přemýšlet; jmeno, ne-li i něco jiného, je zajisté při celé té věci jen padělané. Že list náležel mně, není pochybnosti. (*Vyndá list a prohlíží ho.*) Ovšem — ovšem! Věru, že je každodenní život vtipnější než Molière. — Co ale teď? Jak si z toho pomohu? Řeknu-li, že se nechci ženit, co pak? Odtud mne vyženou bez hostiny, v hostinci budou už po obědě, a bez toho bych po cestě snad hlady zemřel. Mohu nyní ve své neodhodlanosti začít pěkný monolog „jíst či nejíst“. (*Přechází pokojem.*) Jen nějakou myšlénku! (*Přestávka.*) Mám to, ožením se, ať je to jakékoli! Nač mřít hlady, když je zde hostina, — a pak těch šedesát tisíc, to je ovšem také něco! (*Pateticky.*) Člověče Svobodo, ty ztratíš svou svobodu! Básníku Svobodo, tobě kyne veliká budoucnost — ty dostaneš jíst! Beztoho co je na té svobodě? Není-li člověk ženat, má ho každý šosák, jemuž rodinné starosti alespoň prázdný mozek vyplňují, za darebáka! Ale, hochu, nevěsta! — E co, ať je jakákoli; o krásu nedbám, a žádná není tak zlá, aby alespoň kousek nebe v jejím srdci nebylo, a žádná tak dobrá, aby alespoň

jeden plný pekáč pekelného uhlí při sobě neměla! A bude-li hodně zlá, nuže, budu jejím přispěním očkován proti mukám pekla! Ostatně těch šedesát tisíc všechno vyrovná. Nebudu-li mít lásku k ženě, budu mít peníze, a pomocí těchto se dá ledacos pro všeobecnost podniknout. Pomocí peněz dá se pro bližního mnoho udělat. Budou mně sice spílat bláznů, ale kdo těm několika křiklounům uvěří? Bohatý a blázen! To není ani možno. Ostatně bych byl snad první, který se z lásky k lidem zbláznil! — Jsem-li pak ale oblečen co ženich? Jsem; vždyť jsem se musel už podobně obléknout, abych se zdejším honoracem představil! Jak jsem se zlobil, že musím do toho těsného slavnostního oděvu! (*Vyndá rukavičky.*) Blažené doby, kde jsem znával rukavičku ještě jen ze Schillerovy balady!

VÝSTUP ŠESTÝ

MARTIN. *Potom* BOBROVSKÁ. SVOBODA.

MARTIN (*vejde prostředními dveřmi a nese talíř s pečením*): Prosím, jemnostpane, zde je zatím něco.

SVOBODA: Ó milosrdný Martine, jen to honem postav tamhle do pokojíka, aby mne zde nikdo při jídle nezastihnul. (*Martin tam vejde.*) Vida, sotva uzavru, že se ožením, už se dobré následky ukazují! (*Martin vyjde, Svoboda chce do pokojíka. Vtom vstupuje Bobrovská z pravé strany, zůstane ale krinolínou mezi dveřmi vězet.*)

BOBROVSKÁ: Martine, Martine! Prosím tě, pomoz mi, zůstala jsem zde někde viset.

MARTIN (*běží k ní*).

SVOBODA (*zastaví a ukloní se, načež zůstane sehnut stát; pro sebe*): Nechám tomu slunci čas, aby úplně mohlo vyjít, pak se jí také najednou v plné své kráse objevím.

BOBROVSKÁ: Děkuju, Martine, můžeš jít. (*Martin odejde.*) Pěkné přivítání, vidte, pane doktore! Vysmějete se mně, že tak módě podléhám.

SVOBODA (*posud sehnut*): Zákony módní jsou jako zákony

- trestní. Onyno jsou pro ošklivé, tyto pro špatné; krása a ctnost musí se však kvůli pořádku jim také podrobit.
- BOBROVSKÁ: Dle podobných duchaplných poklon poznávám básníka. Ani byste netušil, jak miluju poezii!
- SVOBODA (*jako dříve*): Tím spíše mohu doufat — (*narovná se a ustoupí na dva kroky*) — ó — ó...
- BOBROVSKÁ: Proč tak divně na mne hledíte?
- SVOBODA (*pro sebe*): Ne, tu si nevezmu, a budu-li si ji muset vzít, abych zachránil život, projím těch šedesát tisíc na památku svého umučení v samém bifteku!
- BOBROVSKÁ: Prosím, mluvte přece, co je vám?
- SVOBODA: Ach, vaše podoba mne upomíná na mou zemřelou tetu!
- BOBROVSKÁ: Taková láska k zesnulým příbuzným je velmi čestná!
- SVOBODA (*pro sebe*): Chtěl jsem říci „na mou zemřelou *starou* tetu“! Vystrojenou ženskou nazvat ale starou! To ti spíše ďábel odpustí, nazveš-li ho poctivým!
- BOBROVSKÁ: Prosím, zapuďte nyní ty vzpomínky! V takové době —
- SVOBODA: Ach ano, ano — v takové době! (*Pro sebe.*) Zkusím poslední! (*Nahlas.*) Prosím, ráčíte být ta Anna Bobrovská, která mne listem poctila?
- BOBROVSKÁ: Ano, jsem ta.
- SVOBODA (*pro sebe*): Už je po mně veta! To zkusím, budu-li si ji muset vzít! Kolikátou to budu asi láskou?
- BOBROVSKÁ: Pane doktore!
- SVOBODA (*jako dříve*): A ženské se stávají proti všem pecnářským pravidlům při druhém a třetím ohni vždy měkčími a měkčími!
- BOBROVSKÁ: Co je vám?
- SVOBODA (*nahlas*): Ta teta, ta teta!
- BOBROVSKÁ: Věru, podobné lásky k příbuzným jsem ještě nepoznala. Odložte však nyní svůj smutek, pane. Co se týká mého lístku, bylo myslím vše v pořádku. Pro mou dceru by se to ovšem nebylo hodilo —
- SVOBODA: Victoria! Vy máte dceru, a ta se také jmenuje Anna?

BOBROVSKÁ: Vždyť to víte; nepochopuju ani...

SVOBODA: Odpusťte, že ani tenkrát nemohu žertů zanechat, když už vše na tak krátký čas rozměřeno jako zde!

BOBROVSKÁ: Svědčí to jen o vašem čilém duchu. Věřte mně, že jsem tím velmi zpyšněla, že dostaneme básníka do své rodiny, a k tomu už tak slavného básníka!

SVOBODA: Ano, lichotím si, že je mé jméno už po vlasti dost známo.

BOBROVSKÁ: To také můžete vším právem. U nás v městečku vás už znají ku příkladu dvě dámy. Půjčila jsem jim vaše básně, poněvadž by si jich samy nekoupily, a byla jsem pyšna, že jsem mohla říci: „Jsou od mého nastávajícího zetě!“ Řekněte mně ale, jak to přichází, že při svých suchopárných paragrafech netratíte básnického nadšení?

SVOBODA: Já při svých paragrafech?

BOBROVSKÁ: Nu ano, při doktoru práv je to vždycky znamenitý úkaz!

SVOBODA: Já doktor práv?

BOBROVSKÁ: Čtveráku, už zase žerty? Ráda bych déle pobyla, musím ale pro hosti a vám pro nevěstu. Sbohem zatím!
(*Odejde vpravo.*)

SVOBODA (*sám*): Tak! To je hezké! (*Udeří se do čela.*) A já osel si nevzpomenu, že byl v Praze mimo mne ještě jeden doktor Jan Svoboda, on právník, já medik. Kdož si ale může pomyslit, že toho mazala nazvou také básníkem! Věru, teď si svou situaci nezávidím, to bude pěkné! (*Přechází.*) Básníku a doktore Svobodo, ty zde přece nedostaneš jíst, tobě je souzeno, abys hlady zemřel! Také pěkná smrt! — Nic platno, musím se panu strýčkovi radovi přihlásit v pravé osobě! Ten se bude divit — a což teprv má nová tetička! Hahaha! Musím se vzdor svým ouzkostem smát, rozpomenuli se, jaké jsem měl před ní strachy! Nyní ale honem, než přijdou; snad se mně poštěstí přece kousek pečeně sníst. (*Chce do pokojíka, vtom však se otevřou pravé dveře.*) Už zase něco — svatba jde!

VÝSTUP SEDMÝ

Z pravých dveří vystoupí ČERMÁK, za ním BOBROVSKÁ, ANNA, notář a svatební hosté. SVOBODA pokročí, shromážděných si ani nevšímaje, dopředu nalevo a stojí k ostatním zády obrácen.

ČERMÁK: Nehněvejte se, drazí hosté, že zde není uchystáno sedadel, pozdržíme se zde jen minutku. Zásnubní listina bude hned podepsána a půjdeme do jídelny.

ANNA (*vezme Čermáka za ruku a vede jej kupředu*): Strýčku, prosím vás, ušetřte mne, já se až hrůza bojím!

ČERMÁK: Vidíš, Anoušku, to je mně právě milé, alespoň se nebudeš vzpouzet. Ženské bývají nejpovolnější, když se bojí; proto prý se také tak rády bojí! Pane notáři, prosím, vyndejte listinu. Pane ženichu, račte přistoupit! (*Hosté se shromažďují kolem Bobrovské a Anny.*)

SVOBODA: Směl bych pana radu žádati, aby mně na chvílku sluchu popřál?

ČERMÁK: Prosím, s radostí! (*Ěde k Svobodovi a postaví se k němu na pravou stranu, takže Svoboda po celou rozmluvu se k hostům obrátit nemusí. — Polohlasitě.*) Co vás jen zase napadá, pane? Nyní přece už není času k zbytečným rozmlouvám, nebo snad docela ku komediím!

SVOBODA: Myslím, že vás komedie přejdou jako mne, až uslyšíte, že nejsem ten ženich, kterého očekáváte.

ČERMÁK: Jak? Co? — Odpusťte, zač vás mám tedy mít?

SVOBODA: Zač chcete, ale jisto jest, že nejsem ten Svoboda, kterého jste očekávali.

ČERMÁK: Není-li to velmi zbytečný a nevčasný žert, v jakých si libujete, tážu se vás, jak jste mohl, nejste-li Jan Svoboda, list od mé sestry přijmout a sem pod tím jménem přijít!

SVOBODA: Mluvte mírně, ať hosté ničeho nepozorujou. Nevíte, kolik běhá Svobod po Čechách? Musíte laskavě odpustit, že já se také jmenuju Svoboda, a náhodou i Jan Svoboda.

ČERMÁK: Odpustit! Odpustit! Vždyť ale na listu "stálo" doktorovi Janu Svobodovi, a v předešlé naší rozmluvě jste přisvědčil, že se zde usadit hodláte.

ŠVOBODA: Já jsem také doktor, jenže náhodou medicíny, kdežto od vás očekávaný doktor právníkem jest. Nevím, jsem-li povinen ukázat vám svůj diplom! Ostatně i to je pravdivé, že se zde chci usadit, poněvadž se o uprázdněné zdejší místo okresního lékaře ucházím. Mohu-li za to, že jsem si nevzpomněl, že by zde stávalo takového omylu ve fakultách?

ČERMÁK: Já tomu omylu přece nerozumím, už z té příčiny, že vás má bláznivá sestra ve svém listu nazvala *básníkem*, což vás lehce mohlo na pravou stopu přivést.

ŠVOBODA: Nyní mám ale já vašich pochybností dost! Prosím vás, kdož nyní v Čechách nechce být básníkem? A pak vás ubezpečuju, že skutečně lépe básním než ten *váš* Svoboda, už proto, že mám více fantasmie a méně gramatiky než on.

ČERMÁK (*prosebně*): Prosím vás, pane, nerozpalte mne!

ŠVOBODA: Nemáte toho potřebí! Ostatně vám chci skutečně pomoci. Chcete-li, padnu okamžitě do mdlob, a hned máte výmluvu.

ČERMÁK: Pane, já si zapovídám vaše další řeči!

ŠVOBODA: Pane!

ČERMÁK: Pane!

(*Martin byl zatím vešel a podal Bobrovské zapečetěný list.*)

BOBROVSKÁ: Prosím vás, pánové, k čemu nyní to rokování! Když se ti mužští sejdou, mají více co mluvit než my. Máš tu list od Ferdinanda.

ČERMÁK: Jak? Od Ferdinanda? Rychle sem! (*Rozpečetí list a přečte jej. Zlostně jej sbalí a zastrčí. Přechází rychle pokojem, přičemž si Svobodu po straně prohlíží; konečně k němu přistoupí.*) Pane, už dle toho, že jste nás neoklamal, kde vám to tak snadno bylo, vidím, že jste poctivý muž.

ŠVOBODA: Divím se vaší náhlé zdvořilosti!

ČERMÁK: Lehce nahlídnete, pane, že jsem byl při vašem vyznání silně okolnostmi popleten, a tedy mi odpustíte. Zde má ruka ještě jednou, na věčné přátelství!

ŠVOBODA: Budiž! (*Podají si ruce.*)

ČERMÁK: A nyní k věci! Právě mně Ferdinand píše, že váš osudný soujmenovec náhle se v Praze roznemohl a že na

příchod jeho ani nejmenší naděje nestává. Dává nám přitom tu moudrou radu, abychom si pomohli, jak chceme. Svatba se nedá odložit, chcete-li jeho místo nastoupit, buďte mně vítán do rodiny! Děvče nepoznalo posud lásky, a tedy —

SVOBODA: Upřímně řečeno, k tomu jsem byl odhodlán už prve, když jsem se sám za pravého ženicha Svobodu držel!

ČERMÁK: Ruku sem, a svedu vás s nevěstou! Musíte se tvářit před hosty, jako byste se už bůhví jak dlouho znali. (*K ostatním.*) Anoušku, tvůj ženich je připraven!

SVOBODA (*obrátil a uklonil se*): Slečno — (*běží k ní*) Anno, má drahá Anno!

ANNA (*padne mu okolo krku*).

ČERMÁK: Ta hraje znamenitou komedii!

ANNA: Jene, jak? Tys to? Tys mým ženichem?

SVOBODA: Ovšem že jsem! Toť se to končí jako v Kotzebuově komedii!

ČERMÁK: Což jste se skutečně už znali?

SVOBODA: Ano, z Prahy, kdež byla Anna v ústavě začkou a já učitelem. Znal jsem ji však jen dle křestního jména.

ČERMÁK: Věru, Anoušku, už ti nebudu mluvit o své zkušenosti! Může být, že jí máš již více, nežli potřebuješ.

SVOBODA: Vy jste lhal, pane rado! Povídal jste, že Anna nepoznala posud lásky!

ČERMÁK: Kdož to mohl v tom hluchém zvonku hledat! Nic neškodí! Tím lépe! Martine, víno! Budeme už před podpisem pít na zdraví snoubenců. Ať žijou!

VŠICKNI: Ať žijou!

BOBROVSKÁ: Náš básník ať žije!

ČERMÁK: Tys tomu dala!

VŠICKNI (*se smějou*).

Opona rychle spadne.